

Effecten van grootschalige windturbines in beoogd realisatiegebied de Harselaar op de recreatie- en toerismesector in Voorthuizen en Zeumeren

In de ‘windgesprekken’ en in de ingediende zienswijzen op de Ontwerp Structuurvisie Wind is door meerdere partijen gewezen op de (mogelijke) effecten van de realisatie van grootschalige windenergie op het recreatieve en toeristische potentieel van recreatiegebied Zeumeren en de nabijgelegen (verblijfs)recreatiebedrijven rondom Voorthuizen. Dit recreatief-toeristische potentieel wordt door betrokken partijen genoemd als een belangrijke basis voor de Voorthuizense economie. Een zeer juiste constatering, omdat in de totale economie van Barneveld dagrecreatie en verblijfstoerisme jaarlijks goed zijn voor ruim 67 miljoen euro aan directe en indirecte bestedingen en 1.050 tot 1.250 banen¹. Recreatiebedrijven rondom Voorthuizen en op Zeumeren spelen hier een belangrijke rol in.

Een eerste inventarisatie die in het hoogseizoen van 2017 door het ‘Actiecomité Windmolens Voorthuizen Nee’ werd uitgevoerd becijferde dat bij grootschalige windturbines zomaar 30% van de toeristen uit Voorthuizen en Zeumeren weg zou kunnen blijven, met een becijferde schade van 9,8 miljoen euro en een verlies van 110 banen. Recentere cijfers of meer onderbouwde cijfers zijn er voornamelijk niet, maar duidelijk is wel dat er grote bezorgdheid is bij de betrokkenen over de toekomstige recreatieve potentie van Voorthuizen en omgeving wanneer de plannen voor zeer hoge windmolens doorgaan.

Het beperken van overlast voor de in omgeving van het “realisatiegebied grootschalige windmolens” gevestigde recreatiebedrijven én voor de gasten van deze bedrijven is voor het recreatief bedrijfsleven dan ook van essentieel belang. Het effect van windenergie op het toerisme en op de recreatiebedrijven moet zo klein als mogelijk zijn.

In de Structuurvisie Wind wordt de vergelijking gemaakt met een studie naar de effecten op recreatie en toerisme bij een windpark in Emmen (ETFI en Decisio, 2016)². Daarbij stelt de gemeente Barneveld in de structuurvisie, op basis van het literatuuronderzoek van ETFI en Decisio voor de gemeente Emmen, het overgrote deel van de toeristen in de meeste gevallen niet ontmoedigd raakt door de aanleg van een windturbinepark. Het grootste deel van de toeristen zegt, volgens het aangehaalde onderzoek, geen bezwaar te hebben tegen de aanwezigheid van windparken. Het deel dat vóór de plaatsing wel bezwaar heeft, blijft over het algemeen gewoon komen en past het gedrag meestal niet aan als windparken eenmaal aangelegd zijn. Toch moeten de onderzoekers hier een slag om de arm houden: *“Het is onbekend wat er gebeurt met de verblijfsaccommodaties die in de buurt*

¹ ZKA (2020), *Visie Recreatie en Toerisme*. In opdracht van de Gemeente Barneveld

² ETFI en Decisio (2016), *Toeristisch-economische potentie windparken gemeente Emmen, Onderzoek naar de impact van windparklocaties op het toerisme*. Opdrachtgever: gemeente Emmen

van de windparken komen te staan. Het is aannemelijk dat een deel van de gasten niet meer terug zal keren indien zij worden verstoord in hun nachtrust. Vermoedelijk zal niet alle klandizie vertrekken, maar het is denkbaar dat een afname van campinggasten uiteindelijk leidt tot een onrendabele camping die wordt gesloten.”

Het onderzoek van EFTI en Decisio stelt dat geluid en landschaps- en natuurwaarden maatgevend zijn. Als de plaatsing van windturbines de beleving van het landschap sterk verstoort, zijn negatieve effecten op het toerisme echter niet uitgesloten. Hier gaat de Structuurvisie vervolgens niet nader op in. Hierover staat slechts vermeld dat *“op basis van een worst case benadering dat geluid, landschaps- en natuurwaarden inderdaad maatgevend zijn, is een goede landschappelijke inpassing vereist”*. De Structuurvisie Wind stelt dat de gemeente Barneveld hiervoor heeft gekozen en sluit af met *“Voorts zullen effecten zoals slagschaduw en geluid moeten worden beperkt”*.

Over die slagschaduw nog het volgende. In de Structuurvisie Wind is vermeld dat bij de realisatie van grootschalige windmolens op de campings tussen medio oktober en begin maart slagschaduw optreedt. En dat er variatie is tussen de verschillende campings en de tijden waarop de slagschaduw optreedt. In de Structuurvisie staat ook dat in het toeristische seizoen (letterlijk genoemd: van maart tot oktober) geen slagschaduw optreedt bij de campings vanwege de stand van de zon. De genoemde slagschaduw berekeningen zijn niet opgenomen in de Structuurvisie Wind en zijn niet bij de betrokken bedrijven bekend. Bovendien is het een misvatting dat het toeristisch seizoen beperkt zou zijn tot de zomermaanden en de in de Structuurvisie Wind genoemde periode van maart tot oktober. Op de recreatiebedrijven in Voorthuizen zijn op grote schaal jaarplaatsen aanwezig, hier is sprake van jaarrond recreatie. Van de in totaal 67 miljoen aan jaarlijkse bestedingen in Barneveld is 35% afkomstig van toeristen met een jaarplaats, zoals een chalet, stacaravan of tweede woning³. Het is dan ook in de afweging van belang om de factor slagschaduw op de recreatiebedrijven voor het gehele jaar in de afweging op te nemen.

De belangrijkste verschillen tussen de situatie en de locatiekenmerken in Voorthuizen en het aangehaalde onderzoek in de gemeente Emmen zijn:

1. De economische en maatschappelijke rol van verblijfsrecreatie in Voorthuizen is vele malen belangrijker dan in het aangehaalde onderzoek van Emmen

Waar de recreatie in Emmen voornamelijk gericht is op dagrecreatie (Wildlands Emmen, evenementen)⁴ kent Voorthuizen een divers aanbod met zowel dagrecreatie op Zeumeren als kleinschalige en grootschalige verblijfsrecreatie rondom Zeumeren en Voorthuizen. De verblijfsrecreatie als gevolg van toeristische vakanties én vaste plaatsen speelt in Emmen duidelijk een veel minder belangrijke rol dan in Voorthuizen. In de Barneveldse economie is recreatie en toerisme een factor van belang, die tevens bijdraagt aan de leefbaarheid, het voorzieningenniveau en de werkgelegenheid. Maatschappelijk doet recreatie en toerisme ertoe. EFTI en Decisio trekken voor het zeer beperkte toerisme bij de kleinschalige recreatiebedrijven in Emmen, op basis van literatuuronderzoek, de conclusie dat toeristen in de meeste gevallen niet ontmoedigd raken door de aanleg van een windturbinepark. Dit is in Barneveld en Voorthuizen

³ ZKA (2020), *Visie Recreatie en Toerisme*. In opdracht van de Gemeente Barneveld

⁴ Bron: conclusies van EFTI en Decisio (2016), *Toeristisch-economische potentie windparken gemeente Emmen, Onderzoek naar de impact van windparklocaties op het toerisme*. Opdrachtgever: gemeente Emmen

nog niet eerder door een onafhankelijk onderzoeksbureau onderzocht. Voorlopig zijn er voor Voorthuizen alleen de cijfers uit 2017 van het Actiecomité: dat 30% van de toeristen wel weg zou kunnen blijven bij grootschalige windmolens.

2. De gemeente Barneveld hanteert in het zoekproces andere randvoorwaarden dan de gemeente Emmen: de geplande windmolens in Barneveld zijn 50% hoger

De gemeente Emmen hanteerde andere voorwaarden waaraan de locaties moeten voldoen dan de gemeente Barneveld in de ontwerp structuurvisie wind. Emmen ging uit van een windturbines met een ashoogte van max. 100 meter en een tiphoogte van max. 149 meter; waar Barneveld uit gaat van maar liefst 50% hogere windmolens (ashoogte max. 150 m., tiphoogte 225 m.)

3. Als gevolg van de zéér hoge windmolens met een tiphoogte van 225 m. is de overlast en de horizonvervuiling en landschappelijke verstoring voor recreatiebedrijven en de toeristen in een veel groter gebied aanwezig

Volgend uit de in de structuurvisie aangekondigde zéér hoge windmolens met een ashoogte van 150 m. is het effect op de in de omgeving gevestigde recreatiebedrijven in Voorthuizen in een ruimere straal aanwezig dan dat bij het aangehaalde onderzoek in Emmen. Waar Emmen uitgaat van slechts 5 recreatiebedrijven (vrijwel alleen mini-campings) binnen een straal van 1.100m. van de zoekgebieden, heeft Barneveld in de Structuurvisie wind al onderkend dat de te verwachte planschade voor woningen en ander onroerend goed tot 2.000 meter rond de windturbine(s) inzichtelijk moet worden gemaakt ⁵. Het economische effect op recreatie en toerisme kan echter zelfs nog ruimer zijn dan 2.000 meter. Ook op een verdere afstand zullen windmolens van 225 meter hoogte zichtbaar blijven en het uitzicht en landschap aantasten. Dit effect op recreatie en toerisme is door de gemeente Barneveld niet onderzocht en wordt daarmee onvoldoende erkend.

4. In het onderzoek in Emmen komen slechts 5 kleine locaties voor verblijfsrecreatie naar voren die in straal van 1,1 km van één van de 4 zoekgebieden voor windmolens zijn gelegen – het belang van recreatie en toerisme in Voorthuizen is vele malen groter

De locaties voor verblijfsrecreatie die in het aangehaalde onderzoek in Emmen naar voren komen zijn op één uitzondering na allemaal mini-campings met slechts 15 of 25 toeristische staanplaatsen (niet-jaarrond). Dan gaat het in Emmen ook nog om 4 verschillende zoekgebieden voor windparken, wat maar weer aangeeft hoe beperkt recreatie en toerisme in de nabijheid van deze 4 zoeklocaties is. Dit maakt dat de vergelijking niet opgaat.

De bestedingen en het aantal banen tussen de onderzochte zoekgebieden van Emmen en Voorthuizen zijn totaal niet vergelijkbaar. Ter illustratie: bij de 5 bedrijven in Emmen die liggen binnen een straal van 1.100 meter in de 4 zoekgebieden voor windparken zou het gaan om 1,4 miljoen aan bestedingen en 23 banen in totaal. Het belang van recreatie en toerisme in Voorthuizen en bij Zeumeren is daarmee vele malen groter dan in het aangehaalde onderzoek van Emmen. Op de totale economie van Barneveld is dagrecreatie en verblijfstoerisme jaarlijks goed zijn voor ruim 67 miljoen euro aan directe en indirecte bestedingen en 1.050 tot 1.250 banen. Een aanzienlijk deel daarvan vindt plaats op bedrijven in en rondom Voorthuizen en op en rond recreatiegebied Zeumeren. Als we als schatting aannemen dat 1/3^e deel van de Barneveldse

⁵ Regel 25 in de Ontwerp Structuurvisie Wind, Gemeente Barneveld, 2021

recreatiebedrijven in directe nabijheid van de wind-zoeklocatie Harselaar is gelegen, gaat het nog om 350 tot 415 banen en 32 miljoen aan bestedingen.

De gemeente Barneveld kent veel meer gezonde recreatiebedrijven met een bedrijfsomvang die levensvatbaar is, dan in het aangehaalde onderzoek in Emmen. Barneveld kent zowel kleine- als middelgrote- en grote recreatiebedrijven. Vitale recreatiebedrijven, mits het toekomstperspectief niet ten onder gaat aan horizon- en landschapsvervuiling, geluidsoverlast en slagschaduw van windmolens.

Conclusie

Het doet recht aan het grote belang van recreatie en toerisme binnen de gemeente Barneveld, en Voorthuizen in het bijzonder, wanneer de te verwachten effecten van grootschalige windmolens in een ruime straal rondom het zoekgebied, voor de recreatiesector daadwerkelijk in beeld worden gebracht. Mét daarin de actuele cijfers van Barneveld en Voorthuizen wat betreft recreatieobjecten, staanplaatsen, overnachtingen, economische impact en werkgelegenheid, dit alles gerelateerd aan de te verwachten effecten van deze grootschalige windturbines. Een onafhankelijk onderzoek door een terzake deskundig bureau is hiervoor noodzakelijk.

Kortom: breng de daadwerkelijk te verwachten effecten van deze windturbine-ontwikkelingen voor recreatie en toerisme in Voorthuizen in beeld, en niet slechts door te verwijzen naar een onderzoek in Emmen, dat bovendien geen eerlijke vergelijking is. Zoals hierboven is aangegeven wijkt de situatie voor Voorthuizen en Zeumeren namelijk op meerdere punten sterk af van de situatie bij het aangehaalde onderzoek in Emmen, zowel wat betreft de randvoorwaarden van de grootschalige windmolens, het economisch belang van recreatie en toerisme in de lokale gemeenschap als de te verwachten effecten op landschapsaantasting en horizonvervuiling, geluidsoverlast en slagschaduw.

December 2021

Stijn Boode Msc.

regiomanager HISWA-RECRON Gelderland

s.boode@hiswarecron.nl / 033 – 303 97 23